
**MAURITS
MOK**

**E E N
M E N S
V A N N E R G E N S**

conserve's

N O V E L L E N R E E K S

Alfred, de hoofdpersoon in **Een mens van nergens**, de novelle van Maurits Mok, is een wat wereldvreemde jongeman die woont in een tegen een lichte duinhelling gebouwd onderkomen, vlak bij de zee. Alfred heeft weinig nodig: eten en drinken kan hij zonder bezwaar een dag overslaan, maar zijn slaap kan hij niet missen, zoals Maurits Mok schrijft: 'In de

droom werden de poorten van zijn verbeelding wijd geopend.' Dit sfeervolle proza is kenmerkend voor het werk van (vooral de dichter) Maurits Mok met als terugkerend motief: de bedreiging van de gedroomde wereld door de 'natuurlijke' (de realiteit).

Maurits Mok heeft een breed oeuvre op zijn naam, bestaande uit lange epische gedichten en meer dan tien dichtbundels, waaronder ook humoristische, light-verse poëzie. Verder schreef hij sfeervol proza en werkte jarenlang als literatuur- en (met name) poëzie-criticus.

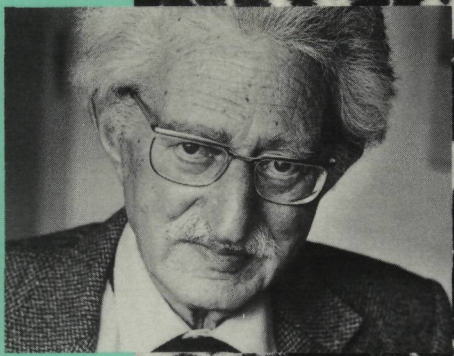

FOTO: CARIS VAN NOOYS

EEN MENS VAN NERGENS

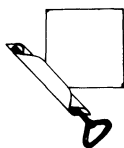

MAURITS MOK

EEN MENS
VAN NERGENS

novelle

CONSERVE'S NOVELLENREEKS NR. 2

CONSERVE
SCHOORL

CIP-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag:

Mok, Maurits

Een mens van nergens / Maurits Mok. – Schoorl : Conserve.

– (Conserve's novellenreeks ; 2)

ISBN 90-71380-07-6

UDC 82-32 NUGI 300

Trefw.: novellen ; oorspronkelijk.

© M a u r i t s M o k

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

HET NAJAAR WOEDDE

en woelde, joeg mensen op, teisterde daken en schoorstenen en liep en passant door een ruit. Een kort gerinkel van scherven en reeds begonnen binnenshuis mensen noodvoorzieningen te maken, opdat er orde zou blijven heersen.

Alfred was al vaak langs een razende zee naar huis gelopen, steeds met het gevoel dat hij de natuur tartte. Ergens was het licht van een straatlantaarn uitgevallen. In het donker omklemde hij de paal die koud en klam was, alsof hij reeds door honderden handen was aangeraakt. Zo hield ook Alfred nu de paal een ogenblik vast. Het metaal scheen uit duizend zuignappen te bestaan, die blijkbaar geen andere functie hadden dan hem vast te houden.

Hij voelde zich wanhopig worden, tot hem iets te binnen schoot. Een gesprek met een kennis die een telepathische séance had bijgewoond. De suggestie dat hij zijn handen niet kon losmaken had gewerkt tot iemand onder het publiek uitriep dat het allemaal bedrog was. Onmiddellijk gingen er armen in de hoogte.

De betovering, of wat het was geweest, had haar kracht verloren. Zo eenvoudig, zo dreigend konden de dingen zijn.

En daar was de noordenwind weer, met zijn geslepen messen en zijn heksengetier. Hoewel de straatverlichting verder normaal werkte, vreesde hij voor een nieuwe hindernis waarvoor nog geen naam bestond.

Om zijn half tegen een lichte duinhelling gebouwde onderkomen te bereiken, moest men een paar treden afdalen. Het was een vreemde behuizing. Oorlogsarchitectuur noemde Alfred het. Inderdaad hadden een stuk of wat betonnen bouwsels uit de oorlogstijd het hunne bijgedragen om van het geval een enigszins bruikbaar geheel te maken.

Het was nog niet laat. Doorgaans verliet Alfred het café Zeemanstroost tegen negen uur. Vandaag was hij wegens de storm vroeger vertrokken. Terwijl hij een voet buiten zijn woning zette, werd hij gegrepen door een windvlaag die hem blijkbaar op het laatste ogenblik nog de weg wilde versperren. Hij wankelde. De grond bewoog onder zijn voeten. Hij stortte in een gat en scheen eindeloos diep te vallen. De diepte bedroeg in werkelijkheid een halve meter. Na wat tasten en zoeken voelde hij zich weer op vertrouwd terrein. Hij bukte zich en deed een stap omlaag. Een moeilijk moment, want met het openen van de deur sloeg de binnenkomende een onaangename reuk tegemoet, een produkt van bederf en verwaarlozing. Maar zodra hij binnen was verdween iedere gedachte aan onsmakelijkheden. Stank of niet, hij was de enige die ermee te

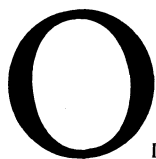
maken had, afgezien van een goedhartige oude vrouw die om de zoveel weken of maanden wat opruiming in de woning hield.

Alfreds woning, het oorlogsvoortbrengsel, had voor de bewoner niets afstotelijks, ook niets bijzonder aantrekkelijks. Het was zijn bezit. Het erfrecht had hem deze dienst bewezen. In de loop van de tijd was er wel eens een gemeente-ambtenaar of een andere overheidsfiguur verschenen om de zaak te inspecteren. De man was, na een blik op de ordelijke chaos, hoofdschuddend doorgelopen.

Alfred stak de petroleumkachel aan, een model uit het jaar nul dat hem trouw diende. Het ding liet zich niet alleen voor verwarming, maar ook voor verlichting gebruiken. Telkens na een half uur moest de pit worden afgedraaid en het enige venster geopend. Bij gunstige wind was binnen twee minuten de bedorven lucht weggespoeld en kon Alfred gaan slapen.

Eten en drinken kon Alfred zonder bezwaar een dag overslaan. Hij had zich daarin als jong student getraind en het een heel eind gebracht. Maar zijn slaap kon hij niet missen. In de droom werden de poorten van zijn verbeelding wijd geopend. Het was niet altijd lieflijk wat hij in de droom beleefde, het kon zelfs gruwelijk zijn, maar het was een integrerend deel van zijn leven en als zodanig onmisbaar.

Op deze stormavond was er niets bijzonders te melden. Het half ondergrondse wooncomplex rustte in de schoot der aarde en niemand had er ook maar de minste belangstelling voor.

P EEN PLANKJE IN EEN

hoek van zijn woonhol had Alfred een rijtje boeken gezet. Ze sleten niet door veelvuldige hantering, ze kwamen amper van hun plaats, ondanks de indrukwekkende rugtitels. Alfred noemde het zijn levensverzekeringen. Nadere uitleg had hij nooit gegeven, al was het maar doordat er nooit over gesproken was. In ieder geval achtte hij zich in staat zijn eigen boontjes te doppen, met of zonder geleerde boeken. Als gesjeesd student, ja, sterker nog, als iemand die nooit een universitaire drempel had overschreden, ging er een zeker gezag van hem uit. Hij wilde niemand imponeren, de verhouding moest zich rustig, met zo weinig mogelijk woorden, ontwikkelen.

De naam Zeemanstroost had hem aangetrokken, toen hij de kroeg met haar luidruchtige bierreclame passeerde. Twee, drie straten verder lag de zee met haar eeuwig rumoer. Alfred deed een paar stappen terug en bleef even staan luisteren. Soms was het buiten beter dan binnen, nu was binnen beter. Hij trok het

gordijn voor de ingang een paar centimeter opzij. Een paar mannen bij het buffet zeiden iets onverstaanbaars. Toen het gordijn verder was geopend en er een lichtgolf in het vertrek viel, liep Alfred naar een van de lege tafeltjes, wierp een blik op een stoelzitting en liet zich voorzichtig zakken. De mannen bij het buffet zetten hun onverstaanbare conversatie voort.

Zeemanstroost. Waren hier zeelui en hadden ze troost nodig? Waarschijnlijk. Ook Alfred had zich laten verlokken. Hij dronk langzaam zijn glas bier uit. Een van de mannen verliet het café met een geluid dat wel een groet zou betekenen. De andere, inmiddels als de waard herkenbaar, wreef glazen droog.

Plotseling stond Alfred op en vroeg of er iets te eten was.

‘Misschien,’ zei de waard. ‘Ik zal eens gaan vragen.’ Hij dook weg achter het buffet en bleef een poos onzichtbaar. Toen hij weer verscheen, was de zaak nog niet beslist. De man gebruikte een heleboel woorden, de vrouw niet veel minder. Eén ding was duidelijk: het ging om ja of neen.

Alfred bedacht zich en zei: ‘Ach, doet u verder maar geen moeite, ik red me wel.’ Dat was helemaal niet naar de zin van het met een sterk plaatselijk accent sprekende grijze paar.

Het slot was dat Alfred in de woonkamer een geïmproviseerde, maar heel eetbare maaltijd kreeg voorgezet. Inmiddels werd hem verteld dat men in Zeemanstroost sinds jaren geen warme maaltijden meer verstrekte.

Ondanks deze gastvrijheid voelde Alfred zich niet behaaglijk. Hij keek om zich heen, naar het oude meubilair, de verbleekte foto's, en alle grote en kleine spullen waarmee mensen leefden.

Hij stond op, hij moest verder, al wachtte er niets of niemand op hem. Hij drentelde wat onzeker in het rond en bedacht telkens een nieuw voorwendsel om weg te komen, gluurde naar de tussendeur in de hoop dat er klanten kwamen en slaagde er eindelijk in afscheid te nemen nadat hij beloofd had hier dagelijks te komen eten.

H IJ SLIEP EEN NACHT

onrustig, achtervolgd door de vraag, waarom hem die gastvrijheid te beurt viel. Hij kon betalen, niet veel en niet lang, maar genoeg om het een poosje uit te houden. Wat daarna kwam, interesseerde hem niet. Het kwam misschien nooit en dan zou hij zich overbodige zorgen hebben gemaakt. Van geld hadden ze trouwens niet gerept, net zo min als ze zijn adres hadden gevraagd. Hij was ontvangen en onthaald als de verloren zoon.

Hij ging naar de zeekant en bleef bijna roerloos starren totdat hij niet meer wist waarom hij daar stond. Een troep strandvogels vloog schreeuwend op.

Alfred kreeg een gedachte die misschien de moeite van het onthouden waard was. Hij krabbelde iets op een papiertje, zoals hij reeds met honderden stukjes papier had gedaan. Een boodschap aan de wereld, die er echter geen kennis van zou nemen, want Alfred liet het papiertje rustig wegfladderen. Al schrijvend kreeg hij nog een gedachte en schreef die ook op, maar stopte

het papiertje in een van zijn zakken.

Een man die hem blijkbaar kende, ongetwijfeld door zijn bezoeken aan het café Zeemanstroost, kwam zijn richting uit. Alfred had er niet de minste lust in, de man nader te leren kennen. Bovendien was het moeilijk lopen op het strand, dat nog vol lag met de rommel die de laatste storm had aangespoeld. Wie niet bij iedere stap oplette, dreigde in de glibberigheid te vallen. De onbekende man was dichterbij gekomen. Alfred draaide zijn hoofd zo dat hij hem niet hoefde te zien. Maar door de smeerboel was het onmogelijk bij het lopen een rechte lijn aan te houden. De mannen dreigden om beurten tegen de vlakke te gaan. Tot een van hen zijn evenwicht verloor, wanhopig zijn armen uitstak en de onbekende tegen wil en dank omhelsde. Alfred duwde hem nogal heftig van zich af, terwijl de ander woorden mompelde die men als een excuus kon opvatten, maar ook als een vloek.

De wandelaar was een van die kustbewoners die van niets of bijna niets schenen te leven, net als de strandvogels en de duinflora. Die waren zijn ideale voorbeeld.

Terwijl hij de rommel zo goed mogelijk van zijn kleren veegde, voelde hij zich jonger worden: de kleine Alfred, het gehoorzame neefje. Hij wilde op de grond stampen, maar dat mocht niet lukken, want overal lag een laag zand. De wereld had geen enkele vastheid te bieden.

A

FGEZIEN VAN EEN KORTE zomerperiode was het strand een verlaten gebied. Alleen wanneer het gerucht ging dat er iets van waarde voor het oprapen lag, kwamen de kustbewoners in beweging. Met lege handen gingen ze terug naar huis, zich verwensend omdat ze zich weer eens hadden laten beetnemen.

Voor Alfred was er van winst of verlies geen sprake. Het enige dat hem hinderde was de gedachte dat jutters in zijn behuizing konden doordringen.

Het was lichte maan, hij kon in alle rust aan het werk gaan: een extra omwalling rondom zijn huis opwerpen. De maan lichtte hem al gauw slechts bij vlaggen bij. Het duurde niet lang of Alfred werkte meer in donker dan met licht. Af en toe viel hij bijna in slaap om daarna weer klaar wakker te worden. Dat ergerde hem. Hij bedacht dat het mogelijk moest zijn, werkvolk te vinden. Zwart werk, daar had hij van gehoord, al wist hij er het fijne niet van.

Hij ging naar buiten, waar de zee bijna fluisterend

haar relaas deed. Alfred bedacht zich niet lang. Hij had een spade in huis. Hij stroopte zijn mouwen op en stak van wal. Zijn tempo was aanvankelijk dat van een energieke werker. Het nam af, maar Alfred hield zijn eigen handelingen scherp in de gaten. Met andere woorden, hij nam geen genoegen met slabakkers, maar trachtte het afzakkende tempo telkens weer op te voeren. Eindelijk viel hij badend in het zweet bij zijn bed neer.

Op zo'n manier zou een mens zich kunnen doodwerken, dacht hij. Zoiets kwam natuurlijk voor, maar hij voelde zich te jong om slachtoffer te worden. Hij liep moeizaam door het rulle zand, daarna sneller over het vochtige gedeelte naar de zeerand.

Hij dacht tenminste dat hij naar de zeerand liep. Bij elke stap die hij deed, werd de wereld minder zichtbaar. Zojuist nog een door de maan beschenen landschap, enkele minuten later een dichtbewolkte ruimte waarin geen richting was te onderscheiden. Af en toe bukte hij zich en betastte de grond om te voelen of hij te maken had met land dan wel met water. Na veel tasten kwam hij tot de slotsom dat hij tegelijkertijd door water en door zand voortbaggerde. Aan moedeloosheid had Alfred geen boodschap. Hij zette door en het lukte hem iets als een watergrens te vinden. Hij begroette de terugkeer van de maan, die getuige van 's mensen innigste ogenblikken.

Alfred dacht. Hij zag het aan- en wegglijdende licht van de vuurtoren in de volgende kustplaats. Hij hoorde het toegenomen gemurmel van de zee. Al met

al een beeld dat zo rustgevend was als maar kon. Het was heerlijk daarbij aan hard werken te denken, aan een gesloten groep mensen die maar één devies kenden: arbeid. Ze naderden, sterk, licht gekromd, geen enkelingen maar legers, die groeiden en bleven groeien, tot in het oneindige. Zij gehoorzaamden, zij werden gehoorzaamd.

Hij sliep. De heerschappij van de droom begon. Grote, vreemd gevormde bloemen schoten voor hem op. Hij zag vertrouwde en toch onbekende gezichten.

‘Alfred!’ riep een stem, maar hij liet zich niet afleiden.

Tien keer, honderd keer hoorde hij zijn naam roepen. Allengs werd het geluid zwakker en stierf weg. Er liep een zacht geritsel door de nacht.

Met een resoluut gebaar schudde hij de wereld van zich af. Zijn verstijfde ledematen bewogen onwillig. Tastend vond hij zijn slaappleats terug. De dingen volgden weer hun normale loop.

N ADAT HEM BIJ ZEE-

manstroost de maag was volgepropt, had Alfred steeds een gevoel van verzadiging en behoefte aan een dutje. Geen verrassende reactie, behalve misschien voor zijn kostbaas en -bazin, in wier ogen alles wat Alfred betrof opmerkelijk was. Alle tegenstellingen zou Alfred liefst, als zotte bedenksels, uit zijn woordenboek hebben geschrapt. Hij ging dus niet rusten, maar wenste na het eten goeienacht en verdween.

De natuur liet zich echter niet zo gemakkelijk verdringen. En zo kon het gebeuren dat hij ergens op een stoep of in een portiek in slaap sukkelde. Geen diepe slaap die met allerlei droombeelden bevolkt was, maar de onrustige sluimering van iemand die moeite heeft met een stenen ligplaats nadat hij gewend was geraakt aan een zanderige, meegevende ondergrond.

Het was een marteling, moest Alfred toegeven. Zo'n marteling werd doorgaans beloond, op aarde of ergens in de wereldruimte. Maar Alfred voelde niets voor uitstapjes in die richting. Met allebei zijn handen streek

hij langs zijn gezicht, niet meer slapend, nog niet wakker. Plotseling hoorde hij een schorre mannenstem. De adem van de man rook naar drank. Alfred, nu helemaal bij bewustzijn, vernam: 'Ho, wacht even!' Alfreds schrik maakte plaats voor woede.

Wie drong daar zijn wereld binnen?

'Waar moet ik op wachten?' vroeg hij.

'Aan het strand,' zei de man. 'We hebben immers. . .'

De maat was vol. Alfred pakte de man bij zijn schouders en schoof hem voor zich uit als een te zwaar gevulde koffer.

Hetzelfde gebeurde met drie mannen die vrij onzacht uit het café Zeemanstroost verwijderd werden. De waard en een paar ondernemende klanten voltrokken het karwei. Voor Alfred een reden om met de grootst mogelijk spoed naar zijn holwoning terug te keren. Hij stak zijn petroleumkachel aan, warmde handen en voeten en zette zijn zo ruw onderbroken slaap voort.

Er doken deze keer geen droombeelden op. De wereld was volkomen rustig.

H IJ HAD GEGETEN, LAAT

in de avond, want hij had nagedacht en was de tijd vergeten. De caféhouders maakten geen bezwaar. Hij was er zeker van dat hij uren kon blijven zitten zonder te worden onderbroken. Hij vond het hoogst merkwaardig, maar zei er niets van, alsof het een geheim gold waarover nooit gesproken mocht worden.

Er was een nieuw voorjaar begonnen. Alfred had het al gauw in de gaten. Doorgaans gunde hij zich de tijd niet om zich met natuurverschijnselen in te laten. Behalve dan het lege gebral van de zee, een eeuwig durende hoestbui. Maar dat was iets van vóór en ook van na de schepping.

Dat hij ditmaal de nieuwe lente zo snel opmerkte, kwam door twee vogeltjes, een ijverig paartje. Het nestelde zich in Alfreds naar alle kanten verzakkende slaappleats, een dunnende wolk vol deuken en scheuren.

Hij had onlangs zijn wandelstok teruggevonden en dacht zo meer vastheid te hebben verkregen. Zijn hele

houding veranderde daardoor, werd gebiedend, alsof hij inderdaad universitaire prestaties had geleverd. Maar toen hij een keer zijn woning verliet en zag hoe de vogeltjes wild opvlogen, had hij de stok weer afgedankt.

Een mens moet soms hard zijn, dacht hij. Als we nu maar precies wisten wat als hard en wat als zacht moet worden beschouwd.

Alfred nam een notitieboekje uit zijn zak en begon daar iets in te krabbelen.

Alfred sprak soms van de verschillende vormen van communicatie die hem ten dienste stonden. In de eerste plaats was er natuurlijk het normale gesprek, waarmee hij zich zelden inliet. Meer praten betekende alleen maar het aantal domheden vermeederen.

De mooiste vorm van communicatie was die waarbij natuurverschijnselen betrokken waren. Het aanzwellen van de wind, eerst bijna onmerkbaar, dan vlugger en vlugger, de wilde, bijna uitzinnige geluiden – het was het meest fantastische fenomeen dat hij kende. Hij ging erin op, niet letterlijk, maar in overdrachtelijke zin. Een paar keer had men bij zo'n noodweer Alfred door de straten zien schuifelen, wat hem voor een poosje de bijnaam 'de durver' opleverde. Hij vond dat overdreven, maar verzette zich er niet tegen, omdat het een nieuwe vorm van communicatie tot stand kon brengen.

Denkend aan de mogelijkheden die het leven de mens bood, kwam hij op het idee alle afval die het strand kon bieden – kisten, manden, planken, alles

half verrot en sterk ruikend naar teer, hout en allerlei geuren zonder naam – bijeen te slepen.

Hij wist dat er geen enkele kans bestond iets te maken dat langer duurde dan de eerstvolgende storm. Toch zette hij door, al was het maar omdat hij deze nutteloze onderneming als een spel beschouwde. Alfred voelde zich erdoor verjongd. Hij neuriede wijsjes uit zijn eerste schooljaren.

Inmiddels zorgde Alfred ervoor dat er niet ordeloos maar wat werd neergekwakt, maar dat er een omwal- ling onstond die de veiligheid van het onderkomen zou verhogen. Geholpen door een paar jongens uit het dorp maakte hij iets dat, overbodig of niet, de bouwers in ieder geval vele zweetdruppels kostte.

Alfred voelde zich gelukkig. Achter de zojuist ont- stane wal kon hij wegduiken, hij kon zich ook hoog oprichten en zo zijn blik over de wereld laten gaan.

Het was laat geworden. Boven de zee hing mist. Ge- toeter van misthoorns, korte jammerklachten, verbra- ken de stilte.

Alfred liep in de richting van het drop, maar keerde al na een paar minuten om. Het strand kromp in, de mist werd dichter. Hij ging erin verloren.

E R WAS EEN VORM VAN

communicatie die Alfred het teken in de wind noemde. Daarvoor moest hij naar zijn kinderjaren terugkeren. Kampioen van het strand was een onderscheiding die nooit was toegekend, maar waarvan Alfred soms droomde. Nu nog, al lang de kinderschoenen ontgroeid, kon Alfred met heimwee denken aan die verre tijd, toen het zijn vurigste begeerte was de hoogste berg, de diepste kuil van het strand te maken. Hij liep kilometers om werk van anderen met het zijne te vergelijken. Er was niemand die met Alfred kon wedijveren.

Maar nu nog, jaren later, voel hij zich intens gelukkig worden als hij eraan terugdacht. Wat hij zich niet kon of wilde herinneren was de stekende pijn in zijn borst na de al te grote en langdurige inspanning.

Het begon weer te waaien, venijnige vlagen die hem deden wegkruipen in zijn hol. Geen tien minuten nadat hij de rommelbarricade, zoals hij het noemde, voltooid had, stortte het geval half in. Een toeval spaarde zijn

hoofd dat bijna door een brok steen was verpletterd. Hij keek ernaar, haalde zijn schouders op en klom zijn behuizing uit.

De mist was nu zo dicht geworden, dat elke stap gevaar meebracht. Hij berustte erin, keerde om en zocht een plek om te slapen die volkomen veilig scheen.

E R GINGEN PRAATJES IN

het dorp, net als in alle dorpen. Alfred bemoeide zich er niet mee. 'Laat je niet uithoren,' hadden zijn kostba-zen gewaarschuwd en Alfred was haastig teruggekeerd naar de eenzaamheid waarin hij zich thuisvoelde, hoe-wel hij die eenzaamheid bij momenten nauwelijks ver-droeg. Dan kreeg hij hinder van zijn ademhaling, die hem op de borst zat. Zo noemde hij het, alle voltooide universitaire studie ten spijt.

Het hardnekkigste praatje kwam hierop neer dat Al-fred een klant van de politie was geweest, maar met rust gelaten werd nadat hij de bescherming van de re-classering had verworven

Het kletspraatje was Alfred niet onwelkom. Einde-lijk iets dat boven het alledaagse uitging. Zijn woonhol veranderde in het hoofdkwartier van een bende. Die-ven, moordenaars, drughandelaars en ander gespuis smeeden er plannen en deinsden niet terug voor de meest brute misdaden.

Alfred keek om zich heen. Niets bijzonders te

bespeuren. Had hij buiten iets gehoord of niet? Hij moest erop af. Ja, inderdaad, er gebeurde daar iets.

Hij stak zijn hoofd naar buiten, maar trok het meteen terug. Op het duintje naast het zijne zat of lag een man, een haveloos individu waarover hij wel eens terloops had horen spreken. Hij herinnerde zich zelfs zijn naam, of bijnaam. De Putemmer. Dat zou wel te maken hebben met de hoeveelheden vocht die hij naar binnen sloeg.

De lucht die van de man uitging was zo sterk dat Alfred misselijk dreigde te worden. Hij sloop naar de vent toe, kneep zijn neus een weinig dicht en smeede de man het duintje af waarop hij lag. Hij probeerde op te staan, maar Alfred kende geen genade met die stankverspreider die zijn woning had willen verpesten.

De man had kennelijk nog niet begrepen dat hij verdwijnen moest, zo gauw mogelijk. Alfred hielp hem een handje, zelfs twee handen. Hij sleepte de zwerver een eind over het strand en legde hem bij de zeerand. Daar, bijna in het water, zou de kerel de situatie wel gaan begrijpen. Hij wilde weglopen, maar bedacht zich en sleepte de Putemmer een eindje terug. Het was ten slotte niet de bedoeling dat hij hier verzoop. Hij was nauwelijks te onderscheiden van de met rommel overdekte grond om hem heen.

Alfred, inmiddels weer de kalmte in persoon, sjouwde over een stuk strand, zoals hij al honderden keren had gesjouwd.

Hij raapte een aangespoelde fles op. Er was een etiket op geweest, zoals bleek uit de stroken papier die

waren achtergebleven. Er was niets leesbaars bij, geen Nederlands, ook geen taal waarvan hij iets kon ontcijferen. Sterker dan ooit voelde hij zich omringd door geheimen, schimmen die hem iets influisterden. Hij hoorde het zonder dat hij er iets van begreep. Maar misschien was dit de sleutel tot het geheim: dat het onbegrijpelijk bleef.

D

E WERELD VAN MEN-

sen en dingen was zo ver van de zijne komen te liggen, dat hij urenlang stil kon zitten zonder iets te denken of te doen. Dikwijls had hij van de ochtend tot de avond met niemand contact. Hij probeerde zelfs de maaltijd die hem iedere avond in café Zeemanstroost werd voorgezet, te beperken tot één keer in de week. Maar dat wekte de verontwaardiging van zijn gastheer en gastvrouw.

‘Wat wil je eigenlijk?’ vroeg de vrouw toen ze een poosje met Alfred alleen was. ‘Verhongeren?’

De huiskamer was klein, maar toen ze zo heftig uitviel, had Alfred het gevoel dat alle muren waren weggevallen en hij alleen in een oneindige ruimte zat. Waar was het patroon van zijn levensweg? Alfred huiverde, hoewel het in de kamer eerder warm was dan koud.

Inmiddels was de baas binnengekomen. Hij had het café wat vroeger gesloten dan gewoonlijk, want er was ergens in het dorp een dronkemansrel uitgebroken.

Het had er alle schijn van dat tot de troep enkele herrieschoppers behoorden, die de waard liever voorbij zag gaan.

Ze zaten met z'n drieën om de tafel. Alfred wilde opstaan, zo gauw mogelijk naar zijn uithoek terugkeren. Als hij zich niet had beheerst, zou hij waarschijnlijk op de tafel zijn gaan trommelen, maar één blik op de oude mensen was voldoende om hem van onzinnige streken te weerhouden.

Ze waren mooi, de oudjes, zoals ze daar met hun sterk belichte gelaat onder de lamp zaten. Hun blozende huid, strak en ook rimpelig, maakte Alfred haast verlegen.

Tegenover hun bijna versleten gezicht moest het zijne sterk detoneren: verwaarloosd, maar nog jong, beziel, maar zonder diepgaande belangstelling voor wat er in deze wereld geleefd had en gestorven werd. Zo'n confrontatie met je eigen ik was pijnlijk, maar betekende niets voor wie de levende, zicht- en tastbare ouderdom vlak voor zich had.

Het oude echtpaar wachtte soms met eten tot Alfred was gekomen en liet het beheer van het café zolang aan een kennis over. Ze moesten op hem niet wachten, had Alfred nadrukkelijk gezegd, maar het echtpaar verzekerde hem dat ze het zo prettig vonden samen te eten dat een half uurtje wachten hem niet hinderde.

Op een keer begon Alfred over geld. Het leek of hij hun een geweldige belediging had toegevoegd. Ze werden bleek, ze keken beurtelings Alfred en elkaar aan, zodat hij een excuus stamelde zonder te weten wat hij

eigenlijk had misdreven.

‘Laten we het hem nu maar zeggen,’ zei de oude vrouw die haar gewone gelaatskleur had teruggekregen. Ze beefde echter tamelijk sterk terwijl ze naar het dressoir ging en het kostte haar enige inspanning om een op een standaard geplaatst portret daar te zetten waar ze het wilde hebben. Haar man en Alfred kwamen allebei te hulp, Alfred door haar een glaasje water te geven, haar man door haar sussende woorden in het oor te fluisteren. Alfred herstelde het eerst van de schrik en keek in het rond, daar hij ergens in de kamer een aanleiding voor de consternatie zocht.

De oude mensen zagen er weer uit als steeds: een licht gekleurd gezicht, af en toe een bijna onwillekeurige streling met een hand. Ze moesten heel veel van elkaar houden.

‘Ga daar eens staan, Alfred,’ verzocht de vrouw hem.

Hij moest losjes leunend tegen een kastje de foto bekijken.

‘Zie je het dan niet?’ vroeg de vrouw bijna smekend.

‘Ja,’ zei Alfred, ‘ik zie het, maar ik moet even tot mezelf komen om het te verwerken.’

In werkelijkheid liep het met dat tot zichzelf komen nog al los. Maar enfin, Alfred kon en mocht niet ontkennen dat de foto die hij vóór zich zag een jongeman weergaf die sterk aan hem, Alfred, deed denken.

‘Hij was ons enig kind,’ zei de vrouw. Ze schraapte haar keel en vervolgde: ‘Ons enig kind, voor ons leeft hij nog. We kunnen ons niet voorstellen dat ze hem

met zijn kameraden eenvoudig hebben doodgeschoten.'

Ze hield op en het was enige minuten stil. 'Vuurpeloton,' zei de vrouw, 'we hadden er nooit van gehoord, we konden het niet begrijpen, we begrijpen het nog steeds niet.'

Alfred geneerde zich. Hij voelde een neiging om te vluchten, deze oude mensen met hun onoverkomelijk verdriet alleen te laten. Dat was misschien menselijker dan de scène te rekken.

De waard was al opgestaan. Hij luisterde naar een aanzwellend rumoer. Er was ruzie in het dorp, of lol, het maakte maar weinig verschil.

Kennelijk had de menigte al een flink eind gesjouwd. De stemmen klonken onvast, sommige schreeuwden er bovenuit. Maar de indruk van het geheel was dat het van een vermoeide troep kwam. Er werd wat op de deur gebonsd, iets dat nauwelijks een minuut duurde.

Het is weer vrede, dacht Alfred, maar hij was zo verstandig het niet te zeggen. Hij zocht al naar een voorwendsel om weg te gaan, toen de vrouw zei: 'Kom morgen wat vroeger, wil je?'

Alfred knikte, maar weinig enthousiast. Begreep hij de situatie? Hij hield zijn hand even op de deurknop.

'Wat vroeger,' herhaalde hij. 'Waarom?'

Hij had het niet moeten zeggen, het deed haar teveel pijn. Maar wat had hij dan moeten zeggen? Hij wist het niet. Hij omhelsde de oude vrouw niet, hij verdween zodra hij kon.

De komende nacht zou onstuimig zijn. Alfred constateerde het als een feit dat hem niet aanging, evenmin als het toenemende bulderen van de zee.

NDER DE DORPELIN-

gen kwam telkens de vraag op, wat de caféhouders bezielde. Ongeveer dezelfde vraag stelde Alfred zich herhaaldelijk. Een portret was voor veel mensen inderdaad iets dat hun even dierbaar werd als een scheepsel van vlees en bloed. Alfred kon dat wel begrijpen, al sprak het hem niet erg aan.

Wat hem zelf betrof had hij de moeilijk te rechtvaardigen en hem weerzin inboezemende gedachte dat zijn band met het oude echtpaar hoe langer hoe hechter werd. Hij deed daar geen moeite voor, het gebeurde vanzelf. De vrouw daarentegen deed haar uiterste best om hem met kleinigheden en soms zelfs met niet zulke heel kleine dingen te verrassen.

Maar nu had de vrouw een bijzondere verrassing voor hem, een fonkelnieuwe badkamer. De inrichting daarvan was weliswaar niet voor Alfred geheel verborgen gebleven, maar hij lette zo weinig op dergelijke dingen dat ze hem volkomen konden ontgaan, hetgeen ook met die badkamer het geval was geweest.

Alfred voelde zich zo verlegen dat hij alleen maar iets kon stamelen dat voor velerlei uitleg vatbaar was. Hij kon onmogelijk aannemen dat de vrouw met haar idee Alfred geschikter voor de normale wereld wilde maken. Daar had hij niet de minste behoefte aan. Maar het stralende gezicht van de vrouw getuigde van zo'n intens geluksgevoel dat hij er niet tegenin kon gaan.

Vreesde zij al dat haar verrassing niet geheel in goede aarde zou vallen? 'Je liep er zo armoedig bij' – en je stonk, vulde hij in gedachten aan.

Het was nog klaarlichte dag. Ze wees hem op bad, zeep, borstels en andere spullen die een rechtgeaarde bader nodig heeft. Ze trok de gordijntjes van de kamer dicht om binnenkijken te voorkomen. Er bleef nog genoeg te zien. Nadat ze zich had teruggetrokken, kon Alfred vrij zijn gang gaan.

Baden behoorde niet tot Alfreds vaste gewoonten. Een bad overdag ging alles te buiten, ook als men kustbewoner was. Hij ging op een badkruk zitten en gaf zich over aan zijn gedachten. Goedheid was het, pure goedheid, wat die vrouw hem bewees. Daarbij schieten woorden tekort, zodat er van gedachten niets overblijft.

Alfred wilde de vrouw graag op zijn eigen manier helpen, maar hoe? De badkamer was boven. Er waren voortdurend mensen te horen die de trap op en neer gebruikten.

Hij had geen flauw idee meer van de tijd, toen de stem van de lieve vrouw des huizes tot hem doordrong:

‘Alfred, heb je de badkamer nog lang nodig?’

Alfred riep haastig terug: ‘Vijf, hoogstens tien minuten.’

Het was een loze bewering. Er waren nog geen drie minuten om toen Alfred bijna geluidloos de trap afdaalde, spiedend rondkeek en door een openstaande achterdeur naar buiten snelde.

‘Nooit meer,’ zei hij voor zich heen. Hij had het gevoel dat hij de grond niet meer raakte, maar zweefde, geen lichaam meer had, geen zwaarte.

Het was al lang donker toen men hem vond. Hij woog haast niets meer. Zijn ademhaling was zwak. De dorpsdokter haalde zijn schouders op en liet hem door een ambulance weghalen.

Drie dagen later was hij weer op de been en nam zich plechtig voor aan zijn oude levenswijze vast te houden. Het lukte. Hij ging niet naar het dorp terug, maar naar een ander. Daar lag hij uren in het zand en deed alsof hij sliep.

Een mens van overal en nergens.

COLOFON

Een Mens van Nergens van *Maurits Mok*,
Conserve's Novellenreeks nr. 2, werd in opdracht van uitgeverij
Conserve te Schoorl gezet en gedrukt in de Sabon, corps 11/14
punts, door drukkerij Bariet te Ruinen en gebrocheerd door binde-
rij EMBE te Meppel. Het omslag werd gedrukt door Hoekman in
Genemuiden. Lithografie: RCA, Apeldoorn. Vormgeving en typo-
grafie: Carla Goossens en Marc van Meurs.
1e druk maart 1987: 750 exemplaren.

UITGEVERIJ CONSERVE
Vuurdoornweg 37, 1871 TR Schoorl. (Tel 02209-3693)

Van Maurits Mok verscheen verder:

POEZIE

<i>Exodus</i> (1938)	(1956)
<i>Kaas- en broodspel</i> (1938)	<i>Stormen en stilten</i> (1956)
<i>De rattenvanger</i> (1939)	<i>Gedenk de mens</i> (1957)
<i>Verloren droomen</i> (1939)	<i>Het lied van de olifant</i> (1958)
<i>Scheppingsdroom</i> (1940)	<i>Vuurmerken</i> (1960)
<i>Zangles</i> (1940)	<i>Dwars door de zomer</i> (1962)
<i>Verzen</i> (1941)	<i>Berijmde bokkesprongen</i> (1962)
<i>De vliegende Hollander</i> (1941, onder pseudoniem Hector Mantinga)	<i>Achtergrond</i> (1965)
<i>De zeven hoofdzonden</i> (1943, onder pseudoniem Hector Mantinga)	<i>Avond aan avond</i> (1965)
<i>De vader spreekt</i> (1944, onder pseudoniem Hector Mantinga)	<i>Stadiën</i> (1968)
<i>Een naamloos strijder</i> (1944)	<i>Met Job geleefd</i> (1972)
<i>Europa</i> (1945)	<i>Grondtoon</i> (1975)
<i>Verzen van Nederland</i> (1945)	<i>Gedichten van zestig tot zeventig</i> (1977)
<i>Het wankel hart</i> (1946)	<i>Zeven gedichten & een fragment</i> (1977)
<i>Salvis totulis</i> (1946)	<i>De ondergrondse</i> (1979)
<i>Silhouetten</i> (1948)	<i>Achterwegen</i> (1981)
<i>Vergeefs gebaar</i> (1949)	<i>Verwaaiende raadsels</i> (1982)
<i>Aan de vermoorden uit Israël en In memoriam sororis</i> (1950)	<i>De doorleesbril</i> (1983)
<i>Storm uit het Oosten</i> (1952)	<i>Bewogen grenzen</i> (1983)
<i>De spoorwegstaking</i> (1953)	<i>Terug door de tijd</i> (1984)
<i>Woorden in het donker</i>	<i>Achterwegen</i> (1984)
	<i>Het dorp</i> (1985)
	<i>Laat getijde</i> (1985)
	<i>Nachtblauw</i> (1987)

PROZA VOOR VOLWASSENEN

<i>Badseizoen</i> (1934)	<i>Strijd zonder einde</i> (1948)
<i>De tweede jeugd</i> (1939)	<i>Het geheim van de Beukenhorst</i> (1957)
<i>Figuren in het zand</i> (1939)	<i>Niemandslaan</i> (1958)
<i>Voorspel tot het leven</i> (1946)	

De ontmaskering (1963) *Het feest van Hercules* (1977)
Dorp in de branding (1975, *Het haarlint* (1982)
herdruk *Strijd zonder einde*)

TONEEL

Job, een tragedie (bewerkt m.m.v. David Koning en Stefan Felsenthal)

KINDERBOEKEN

<i>De jongens van Duindorp</i> (1935, 1940)	<i>Dr. Kwekkeltee in Zeedorp</i> (1963)
<i>Dr. Kwekkeltee vindt een paard</i> (1962)	<i>Dr. Kwekkeltee koopt een eiland</i> (1964)
<i>De fluit van Dr. Kwekkeltee</i> (1962)	<i>Dr. Kwekkeltee wil tekenen</i> (1964)
<i>Rom bom bom! Een bundel kleutterrijmen</i> (1962)	<i>Een zak pepernoten</i> (1964)
<i>Dr. Kwekkeltee als goud- maker</i> (1963)	<i>Weer een zak pepernoten</i> (1965)

BLOEMLEZINGEN

<i>Poëtisch appèl</i> (1939, samen- gesteld met Jan H. de Groot)	<i>Dichters over Holland</i> (1945) <i>De dichter en het kind</i> (1957)
---	---

VERTALINGEN

<i>Maurits Mok vertaalde circa 200 li- teraire en wetenschappelijke verta-</i>	<i>lingen uit het Duits, Frans en Engels/Amerikaans</i>
--	---

Met dank aan Charlotte de Cloet, Letterkundig Museum